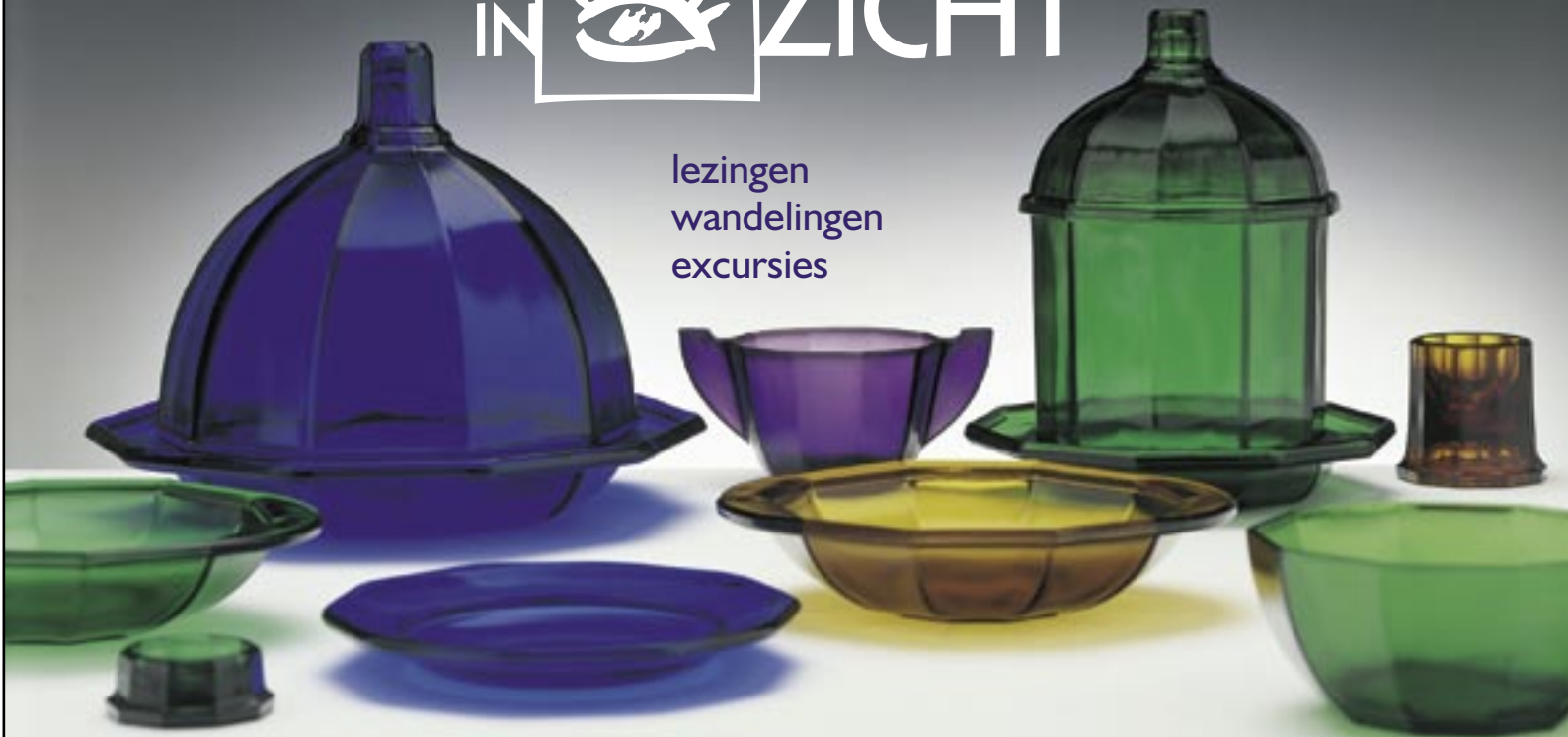

najaar 2006

KUNST IN ZICHT

lezingen
wandelingen
excursies

Inhoud

Steeds weer wat nieuws ontdekken

donateursexcursie	1	De beeldentuin van Joop van Caldenborgh
fietstocht	2	Tuinstad van het Noorden. Fietstocht door Haren
lezing	3	K.P.C. de Bazel, ontwerper voor de elite
stadswandeling	4	Anno Smith, de 'grote versierder'. Langs gevelversieringen in de Indische buurt
lezing	5	Caspar David Friedrich en de natuurbeleving
excursie	6	Van 'Graanrepubliek' tot Blauwe Stad. Ontwikkelingen in het Oldambt
lezing	7	Kruistocht van het Modernisme. Ontwerpen voor een nieuwe wereld 1914-1939
lezing	8	Camino de Santiago. Pelgrimstocht naar het graf van de Heilige Jacobus
dagcursus	9	Moderne beeldhouwkunst 1870-1940
lezing	10	Fotografie in de hedendaagse beeldende kunst
lezing	11	Tissing over Tissing
lezing	12	The Human Body. Francis Bacon 1909-1992
lezingen	13	De (weder)geboorte van Venus
excursie	14	Bonn - Guggenheim collectie / Düsseldorf - Quadriennale
lezing	15	Harmonie van sculptuur en natuur. Henry Moore 1898-1986
lezing	16	Rubens & Brueghel samen
lezing	17	Heilige plaatsen in Ierland
lezing	18	Romaans Catalonië
excursie	19	Emil Nolde in de Kunsthalle Emden
lezing	20	Kunst van de leegte
lezing	21	Akseli Gallen-Kallela 1865-1931

Organisatie

Inschrijfformulier

Omslag: K.P.C. de Bazel

Serviesdelen van persglas, 1920-'26

© Drents Museum (foto Erik en Petra Hesmerg)

Steeds weer wat nieuws ontdekken

In zijn standaardwerk 'Eeuwige schoonheid' schreef de bekende kunsthistoricus Ernst Gombrich: 'Men raakt nooit over kunst uitgeleerd. Er zijn altijd nieuwe dingen te ontdekken... het is een opwindende wereld op zichzelf, een wereld met eigen wetten en avonturen.' Wanneer je je in die wereld van de kunst verdiept, ontstaat vanzelf de behoefte om op ontdekkingsreis te gaan, erop uit te trekken en al dat moois met eigen ogen te bekijken.

Beeldhouwkunst, architectuur, toegepaste kunst en schilderkunst, alle disciplines komen aan bod in de lezingen en excursies die Kunst in Zicht dit najaar aanbiedt. De docenten zijn de gidsen die u in de avontuurlijke wereld van de kunsten kunnen rondleiden. Wij hebben opnieuw een gevarieerd programma samengesteld, waarin aan uw en onze eigen nieuwsgierigheid tegemoet gekomen wordt. Zo valt er steeds weer wat nieuws te ontdekken!

Anna Keller
Carolien ten Bruggencate
juli 2006

*Sol LeWitt, 2 x 7 x 7, 1990
(Landgoed Clingenbosch, Wassenaar)*

De beeldentuin van Joop van Caldenborgh

donderdag 21 september

vertrek

Groningen, Hoofdstation 11.00 uur
Haren, Motel 11.15 uur

aankomst 23.00 uur

€ 50,00 (inclusief vervoer touring-car en diner, exclusief drankjes bij het diner)

opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651, info@kunstinzicht.org

De donateurs van Kunst in Zicht zijn uitgenodigd voor een rondleiding in de befaamde beeldentuin van Joop van Caldenborgh in Wassenaar. De Caldic collectie is dankzij een tentoonstelling in Museum Boijmans van Beuningen in Rotterdam bij het brede publiek niet meer onbekend, maar op het landgoed Clingenbosch worden bezoekers slechts mondjesmaat ontvangen.

Joop van Caldenborgh (1939), directeur van Caldic Chemie, staat te boek als de belangrijkste Nederlandse particuliere verzamelaar van moderne en hedendaagse kunst. Hij volgt strikt zijn eigen smaak, trekt zich niets aan van wat wel of juist niet past in zijn collectie en verzamelt heel breed. Het vijftientigjarige bestaan van zijn chemieconcern in september 1995 was de aanleiding om een lang gekoesterde droom te verwezenlijken: Van Caldenborgh wilde het Clingenbosch in Wassenaar omtoveren tot een beeldenpark. Al in 1990 werd begonnen met de voorbereidingen. Een zoektocht naar nieuwe beelden ging van start en een route door het Clingenbosch werd uitgestippeld. Na

ontelbare wandelingen zette men een route uit met een lengte van twee-en-een-halve kilometer. De wandeling voert door een zeer afwisselend landschap van oerduin, langs monumentale beukenbomen en romantische vennetjes. Ook de opstelling van de beelden is zeer gevarieerd en verrassend geworden. U ziet naast strenge geometrische kunst van het Minimalisme ook het poëtische werk van de jongste generatie beeldhouwers. De collectie omvat beeldhouwwerken van onder meer Tony Cragg, Sol Lewitt, Richard Long, Donald Judd, Carel Visser, Juan Munoz en Henry Moore.

Na ontvangst zal de wandeling, die ongeveer twee uur duurt, van start gaan. Goede wandelschoenen en eventueel regenkleding zijn een vereiste. Na de wandeling krijgen we een glas wijn of sap. Vervolgens dineren we in Hotel Bijhorst in Wassenaar, waarna we de terugreis naar Groningen aanvaarden.

Tuinstad van het Noorden

Fietstocht door Haren

zondag 24 september

14.00 - 16.00 uur

€ 8,00

begeleider drs. Jaap Ekhart

vertretpunt Jugendstil villa,
Rijksstraatweg 19, Haren

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Aan het eind van de 19de eeuw verrijzen in rap tempo villa's langs de Rijksstraatweg. Het opvallende, in neorenaissance stijl gebouwde Huize de Wolf uit 1892 is één van de eerste. Vrij snel daarop doet de moderne architectuur haar intrede in de vorm van fraaie Jugendstil panden met de zo kenmerkende florale motieven. Haren ontwikkelt zich in de daarop volgende jaren tot de 'Tuinstad van het Noorden'. Vanaf 1920 lokt de gemeente met de slogan 'waarom wachten met buiten wonen tot je binnen bent' succesvol welgestelde Stad-Groningers naar Haren. Langs de Stationsweg, de Weg voor de Jagerskampen, de Terborgsteeg en vele andere straten worden onder andere tal van chique Amsterdamse School panden gebouwd: villa's met plastisch vormgegeven rieten daken die welgevallig in een groene omgeving staan.

Haren biedt echter nog veel meer: Delftse School architectuur, de Chaletstijl, straatmeubilair uit lang

J.A. Boer, 'Het Uilenest', Stationsweg, Haren, 1928

vervlogen tijden (tramwachthuisjes), bijzondere boerderijen, kubistische huizen en navolgingen van Forum architectuur (het in 1976 gebouwde gemeentehuis). Meer weten én zien? Fiets dan mee!

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

K.P.C. de Bazel, ontwerper voor de elite

zondag 1 oktober

14.00 - 16.00 uur

€ 12,50 (inclusief entree tentoonstelling en koffie/thee)

spreker drs. Nienke Verschuur

plaats Drents Museum,
Brink 1, Assen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In het Drents Museum zijn van 4 juli tot en met 15 oktober glasontwerpen, meubels en grafiek van K.P.C. de Bazel te zien. In samenwerking met het museum organiseert Kunst in Zicht ter plaatse een lezing over deze invloedrijke Nederlandse architect en ontwerper, waardoor het mogelijk is het besprokene direct te bekijken.

Karel Petrus Cornelis de Bazel wordt in 1869 in Den Helder geboren. Na zijn studie bouwkunde verkrijgt hij een plaats als tekenaar op het architectenbureau van Pierre Cuypers, die dan net de bouw van het Rijksmuseum met groot succes heeft afgerond. De Bazel maakt een bliksemcarrière tot chef de bureau binnen het atelier van Cuypers, maar zwaait af wanneer hij halverwege de jaren '90 geïnteresseerd raakt in verschillende anarchistische, levensbeschouwelijke groeperingen, waaronder de Theosofische beweging van Madame Blavatsky. Samen met collega Lauweriks richt De Bazel een eigen atelier op, dat zich voornamelijk richt op het vervaardigen van grafische werken, toegepaste kunst en meubilair. Vanaf 1916 ont-

werpt hij daarnaast bijzondere serviezen en glasobjecten voor de glasfabriek Leerdam.

In deze lezing zal drs. Nienke Verschuur u een uitgebreide achtergrond verschaffen bij de vele toonaangevende ontwerpen van K.P.C. de Bazel, zoals de wonderschone, pas gerestaureerde synagoge in Enschede en het gebouw van de Nederlandse Handelsmaatschappij in Amsterdam.

Nienke Verschuur is kunsthistoricus. Zij is werkzaam als docente aan diverse instellingen en als pr- en marketingmedewerker voor Kunststad. In 2003-2004 was zij educatief medewerker bij de Synagoge in Enschede, gebouwd door De Bazel.

K.P.C. de Bazel, Detail van een boudoirbank voor Mevrouw Schuurman-Gentis, 1900

Anno Smith, de ‘grote versierder’

Langs gevelversieringen in de Indische buurt

zondag 8 oktober

14.00 - 16.00 uur

€ 8,00

begeleider drs. Jaap Ekhart

vertrekpunt hoek Asingastraat/
Bedumerstraat

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

De Groningse keramist Anno Smith (1915-1990) was in de naoorlogse periode van wederopbouw actief in de hele stad Groningen. Tientallen gebouwen voorzag hij van kleurrijke gevelversieringen. Niet voor niets noemen keramiekkenners hem de ‘grootste versierder’. Smith gaf vooral alledaagse voorwerpen

en taferelen weer: vissen, bloemen, spelende kinderen, werkende ambachtslieden. Herkenbaarheid is niet toevallig een belangrijk kenmerk van Smiths werk. Zijn opdrachtgevers, vooral de woningbouwverenigingen, wilden vrolijke voorstellingen die voor de bewoners begrijpelijk moesten zijn. Smith kon dat als geen ander.

De wandeling begint op de hoek Asingastraat/Bedumerstraat, voert door de Indische Buurt en eindigt op de Korreweg. Begin jaren vijftig voorzag Smith talrijke portieken in de West-Indische Buurt van versieringen: vissen, vogels, vruchten en schelpen. Ook vandaag nog duiden veel buurtbewoners hun huizen nader aan door te verwijzen naar de versieringen boven de portieken. ‘Ik woon in de Surinamestraat, in het portiek met de schildpad.’

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en deed onderzoek naar het werk van Anno Smith.

Anno Smith, Portiek in de Surinamestraat, Groningen

C.D. Friedrich en de natuurbeleving

donderdag 12 oktober

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker drs. Carolien ten Bruggencate

plaats De Nieuwe Academie, Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Sommige kunstenaars hebben in de loop van de tijd de ondankbare rol van inspirator gekregen. Hun eigen werk is eigenlijk niet meer erg bekend en geliefd, maar heeft wel tot op de dag van vandaag een zwaar stempel gedrukt op de kunst die na hen kwam. Dat is bij Caspar David Friedrich ook het geval. In deze lezing gaan we op zoek naar de betekenis van deze invloedrijke kunstenaar uit de Duitse Romantiek. In de Hamburger Kunsthalle is van 7 oktober tot en met 28 januari 2007 een groot overzicht van Caspar David Friedrich te zien.

Friedrich (1774-1840) stamde uit een gelovige Noordduitse protestantse familie. Cultureel gezien was die regio meer gericht op Noord-Europa dan op het Mediterrane gebied. Dat leidde tot introverte, devotionele, 'seelische' kunst. Friedrich was gekant tegen gezag in welke vorm dan ook, van de kerk of van de academie. Hij geloofde heilig in het innerlijk licht en het eigen oordeel van het individu. Dat waren de enige geldige leidraden bij de interpretatie van de 'bijbel van de natuur'.

In veel schilderijen van Friedrich kijken we over de schouder van een nietige figuur mee naar de indrukwekkende natuur. De aanblik van een adembenemend landschap roept een besef op van het oneindige, en tegelijkertijd het bewustzijn van je eigen onbeduidendheid en sterfelijkheid.

Friedrichs schilderijen zijn doortrokken van een subjectieve natuurbeleving, en ze nodigen de beschouwer uit die gevoelens te delen. Uiteindelijk zal dit leiden tot puur abstracte kunst die de kijker alleen een 'handleiding voor schone dromen' (Philipp Otto Runge) geeft. Vandaar dat de invloed van Friedrich tot ver in de twintigste eeuw reikt.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistoricus en heeft zich gespecialiseerd in de kunstgeschiedenis van de 19de en 20ste eeuw.

Caspar David Friedrich, Wandelaar boven de nevels, circa 1818

Van 'Graanrepubliek' tot Blauwe Stad

Ontwikkelingen in het Oldambt

zaterdag 14 oktober

vertrek

Groningen, Hoofdstation 9.00 uur

Haren, Motel 9.15 uur

aankomst 18.00 uur

€ 50,00 (inclusief vervoer touring-car, lunch, rondleiding)

opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzicht.org

In het voorjaar van 2005 zette Koningin Beatrix de kraan open in de Blauwe Stad en sindsdien is het water over de voormalige akkers van het Oldambt gestroomd. Inmiddels is er een prachtig meer ontstaan, waar omheen binnenkort vele huizen zullen verrijzen. 'Blauwestad' is inmiddels de officiële plaatsnaam geworden - het heeft zelfs al een eigen postcode -, en het meer heet nu het 'Oldambster Meer'. De ontwikkelingen in dit deel van de provincie Groningen zijn voor Kunst in Zicht aanleiding een dagtocht door het gebied te organiseren.

Eerst brengen we een bezoek aan het Multifunctioneel centrum Blauwestad, dat met zijn opvallende rode kleur en blauwe letters niet te missen is vanaf de snelweg. Daar zullen medewerkers de geschiedenis van dit spraakmakende project uit de doeken doen en de huidige stand van zaken laten zien. Vervolgens wandelen we door het gebied onder begeleiding van deskundige gidsen.

Multifunctioneel centrum Blauwestad

In de middagpauze lunchen we in restaurant Hermans Dijkstra in Midwolda. Dat is gehuisvest in een Oldambster boerderij uit 1858, die omgeven wordt door een in oorspronkelijke staat teruggebrachte slingeruin. De boerderij heeft ook een museale functie. Er wordt een beeld gegeven van het leven van een rijke herenboer rond 1900.

Na de lunch stappen we weer in de bus en rijden we langs andere prachtige voorbeelden van Groningse boerderijen en tuinen. Rijk geworden door de hoge graanprijzen lieten de herenboeren op de Groninger klei vanaf 1850 tuinen naar de laatste mode aanleggen, dat wil zeggen in de zogenaamde Engelse landschapsstijl. In de volksmond werden deze tuinen smalend 'slingertuinen' genoemd, vanwege het kronkelende verloop van de paden en vijvers. Op deze tuinen bij Groninger boerderijen hebben vooral vijf generaties van de Vroom familie een stempel gedrukt. René Caderius van Veen, kenner van de Groninger boerderijen en hun tuinen, zal ons in de bus uitleg geven over de stijlkenmerken, de sociaal-culturele achtergronden en de restauraties van de slingeruinen.

René Caderius van Veen, coördinator Regio-Tuinhuis van de Nederlandse Tuinenstichting, stond aan de wieg van het grote restauratieproject van de slingeruinen in Groningen.

Kruistocht van het Modernisme

Ontwerpen voor een nieuwe wereld 1914-1939

donderdag 19 oktober

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreeker drs. Carolien ten Bruggencate

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In MARTa Herford is van 16 september tot en met 7 januari 2007 de spraakmakende tentoonstelling *Modernism: Designing a New World* te zien, die eerder dit jaar in het Victoria & Albert Museum te Londen werd gehouden. Kunst in Zicht houdt een inleiding op deze expositie.

In de kunstkritiek wordt te pas en te onpas gestrooid met het begrip 'modernisme'. Strikt genomen is het een verzamelnaam voor de vernieuwende stromingen in de kunsten en de maatschappij in de eerste helft van de twintigste eeuw. De uiteenlopende stijlen en ideeën hadden met elkaar gemeen dat gedroomd werd van een frisse start, na de verschrikkingen van de Eerste Wereldoorlog. Kunstenaars als Mondriaan, Rietveld

en Malewich snakten naar een nieuwe mens en een nieuwe wereld. Deze bevlogen, om niet te zeggen betweterige kunstenaars hadden utopische ideeën, propageerden de ideologie van verheffing door kunst en wilden met hun producten daaraan een bijdrage leveren.

Hoewel die maatschappelijke idealen indertijd de kern van het modernisme vormden, hebben ze niet werkelijk tot een verbouwing van de wereld geleid. Wel tot een revolutie in kunst en vormgeving. Het modernisme verspreidde zich als een olievlek over heel Europa en appelleerde kennelijk aan een algemeen verlangen naar een nieuwe tijd. Architecten, vormgevers, schilders, fotografen hadden het gevoel helemaal opnieuw te kunnen beginnen, met behulp van nieuwe technieken. In deze lezing houden we de utopieën van Mondriaan, Malewich, Le Corbusier, Stam en consorten tegen het licht. We onderzoeken ook wanneer de noodzaak voor sociale verandering afnam en waarom van alle idealen alleen de vorm is overgebleven.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistoricus en heeft zich gespecialiseerd in de kunstgeschiedenis van de 19de en 20ste eeuw.

Gerrit Rietveld, Rietveld-Schröderhuis, 1924, Utrecht

Camino de Santiago

Pelgrimstocht naar het graf van de Heilige Jacobus

dinsdag 31 oktober

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker drs. Chris Houwman

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Aan het begin van de 9de eeuw schrikken de bewoners van Noord-West-Spanje op van een bijzondere gebeurtenis. Boven een heuvel verschijnt een grote heldere ster. De bevolking is in rep en roer, de bisschop gaat op pad en de ster leidt tot de ontdekking van het graf van de apostel Jacobus. De herontdekking en de eerbewijzen die Jacobus vanaf dat moment ontvangt, brengt de heilige ertoe allerlei wonderen te verrichten in Spanje. Dit verhoogt zijn populariteit en al snel komt vanuit heel Europa een grote stroom pelgrims op gang. Bruggen en wegen worden aangelegd. Kathedralen en kloosters worden opgetrokken en steden verrijzen.

De Camino, de Weg naar Santiago de Compostela, groeit uit tot één van de belangrijkste middeleeuwse pelgrimsroutes.

Tijdens de lezing zullen aan de hand van dia's de volgende vragen worden besproken. Hoe ontstond de pelgrimsroute naar Santiago? Welke gebeurtenissen gingen er aan vooraf? Waarom gingen de mensen in

de middeleeuwen op pelgrimstocht? De lezing volgt het spoor van de Camino langs beroemde monumenten, zoals de kathedralen van Burgos en León, en wonderlijke plaatsen, zoals Santo Domingo. Want de Camino is veel meer dan een kunst- of cultuurroute. Daarom zal ook worden ingegaan op misschien wel de belangrijkste vraag: wie is nu de 'echte' pelgrim?

Chris Houwman is historicus en liep de Spaanse Camino de Santiago als een 'echte' pelgrim.

De heilige Jacobus de Oudere als pelgrim, Frankrijk, circa 1430

Moderne beeldhouwkunst 1870-1940

woensdag 1, 8 en 15 november

10.00 - 12.00 uur

€ 24,00 / € 8,00 per keer

spreker drs. Carolien ten
Bruggencate

plaats Galerie Prentwerk,
Vismarkt 36 A, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Het is al weer een tijd geleden dat Kunst in Zicht een dagcursus over moderne beeldhouwkunst hield. De expositie over Henry Moore in de Kunsthal te Rotterdam is de aanleiding om dat nu weer eens te doen, om u de context te laten zien van zijn oeuvre.

In een drietal lessen wordt een beeld geschetst van de belangrijkste ontwikkelingen in de beeldhouwkunst tussen pakweg 1870 en 1940. In die periode treden in de sculptuur grote veranderingen op in materiaalgebruik en techniek, in vormgeving en betekenis. We beginnen bij de grote meester uit het eind van de 19de eeuw: Auguste Rodin. Deze kunstenaar onderscheidde zich van zijn tijdgenoten door zijn realistische weergave van het menselijk lichaam, de psychologische lading die hij in zijn beelden wist te leggen, en door zijn onorthodoxe kijk op monumentale beeldhouwkunst. Van hem stappen we over Constantin Brancusi, die een totaal andere werkwijze hanteerde: hij hakte zijn beelden, in plaats van ze te modelleren, zoals Rodin deed. Dat leidde

Constantin Brancusi, Koning der Koningen, 1938

tot een heel andere beeldtaal. Henry Moore werkte op een soortgelijke manier. Hij maakte vooral abstracties van het menselijk lichaam. Kenmerkend voor zijn idioom zijn de doorboorde vormen. Samen met Barbara Hepworth maakte hij in de jaren 30 een ontwikkeling naar modernisme door. Pablo Picasso construeerde zijn beelden, stelde ze samen uit 'gevonden voorwerpen'. Daarbij liet hij zich inspireren door Afrikaanse beeldhouwkunst. In het Surrealisme bleek het mogelijk om droombeelden en visioenen ook in ruimtelijke objecten weer te geven, getuige het werk van Meret Oppenheim, Alberto Giacometti en Salvador Dali. Met hun werk sluiten we dit overzicht af.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistoricus en heeft zich gespecialiseerd in de kunstgeschiedenis van de 19de en 20ste eeuw.

Fotografie in de hedendaagse beeldende kunst

donderdag 2 november

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreeker drs. Johan Holtrop

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

In het afgelopen decennium is de belangstelling voor de fotografie in de beeldende kunst enorm toegenomen. De fotografie heeft traditioneel haar eigen circuits en fotografen zoals André Kertész en Henri Cartier-Bresson werden geroemd vanwege hun bijzondere instinct om het ultieme moment vast te leggen. Tegenwoordig is de fotografie een volwaardig onderdeel van de beeldende kunst en zien veel kunstenaars de (digitale) fotografie als een van de mogelijkheden om zich uit te drukken.

In deze lezing worden een aantal belangrijke hedendaagse fotografen-beeldend kunstenaars besproken zoals Bernd en Hilla Becher, Jeff Wall, Thomas Struth, Andreas Gursky, Andres Serrano, Cindy Sherman en Günther Förg. Aandachtspunten zijn onder andere de wordingsgeschiedenis van de autonome fotografie: hoe ontwikkelde deze reproductietechniek zich tot een zelfstandig artistiek medium dat wordt ingezet om aspecten van de eigen tijd uit te

drukken. De inhoud van de lezing wordt ondersteund met veel visueel materiaal.

Johan Holtrop is kunsthistoricus en heeft zich gespecialiseerd in de moderne en hedendaagse kunst en kunsttheorie.

Cindy Sherman, Untitled Film Still no. 21, 1978

Tissing over Tissing

zondag 5 november

14.30 - 17.00 uur

€ 10,00 (inclusief koffie/thee en een drankje)

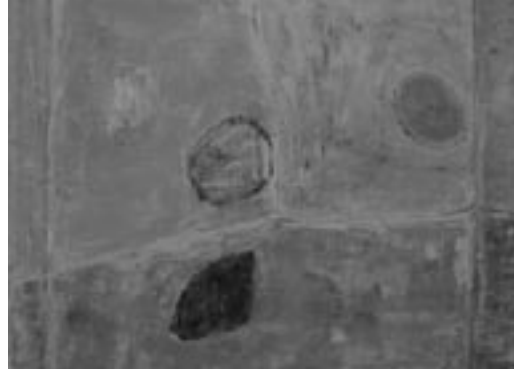
spreker Martin Tissing

plaats Galerie Prentwerk,
Vismarkt 36 A, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Dit jaar is hij 70 jaar geworden, de Groningse beeldend kunstenaar Martin Tissing (1936). 2006 is dus een jubileumjaar voor hem en ter gelegenheid daarvan zijn er verschillende tentoonstellingen aan zijn werk gewijd (geweest). Kunst in Zicht heeft Tissing uitgenodigd om over zijn eigen werk te komen vertellen.

Wie Groningen en kunst zegt, dacht lange tijd vooral aan de schilders van De Ploeg, zoals Jan Wiegers, Johan Dijkstra en Jan Altink. Tissing stamt echter uit de periode dat de bloeitijd van De Ploeg voorbij was. De invloed van die oudere generatie kunstenaars was tanende en de jongeren zochten naar nieuwe wegen. In de jaren vijftig ontdekte Tissing de abstracte kunst, die na de Tweede Wereldoorlog domineerde, en hij kreeg daar een voorliefde voor. Na zijn opleiding, onder andere aan Academie Minerva, sloot hij zich aan bij de Groningse groep NU. Die was in 1959 opgericht door Jos de Gruyter, directeur van het Groninger Museum, en Schulte Nordholt, hoogleraar

Martin Tissing, Tussen de sterren, 2005

kunstgeschiedenis. Zij brachten kunstenaars bij elkaar die eigenlijk niet bij De Ploeg hoorden.

Tissing ontwikkelde een heel persoonlijke, lyrische schilderstijl. De tekens in zijn poëtische beeldtaal zijn een afgeleide van wat hij heeft gezien of gedroomd, van zijn emoties en gewaarwordingen. "Tissing zoekt in zijn werk naar een zuivere schoonheid en roept emoties op, die individuen, culturen en tijden ruimschoots overstijgen", schreef Han Steenbruggen vijf jaar geleden.

Wat de kunstenaar zelf over zijn werk te zeggen heeft, kunt u dus horen op deze middag die Kunst in Zicht organiseert bij Galerie Prentwerk. Martin Tissing kan boeiend vertellen, dus mis deze kans niet!

The Human Body

Francis Bacon 1909-1992

dinsdag 7 november

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker drs. Miranda van Gelderen

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Naar aanleiding van de tentoonstelling *Francis Bacon - The Human Body* in Düsseldorf besteedt Kunst in Zicht een lezing aan het oeuvre van Francis Bacon (zie ook p. 16).

De van oorsprong Ierse schilder Francis Bacon (1909-1992) heeft met zijn fascinerende verbeeldingen van de mens een geheel eigen positie in de schilderkunst van na 1945 verworven. In zijn werk is de 'condition humaine', het isolement van de mens, het leidende principe. Bacon toont ons het menselijk lichaam als een stuk aangeschoten wild: vleeshompen met menselijke trekken. Onbarmhartig illustreert hij zijn opvattingen met visioenen van krijsende gedochten in kooien, abattoirs met verminkte kadavers en geamputeerde rompen. Zijn onderwerpen werkt hij vaak uit in prachtige kleurstellingen, waarbij hij zijn figuren ten tonele voert in raadselachtige ruimtes. Zijn schilderijen maken veel los bij de toeschouwer,

Francis Bacon, Studie voor een 'Kruisiging', 1962

terwijl hij een minimum aan informatie schenkt. Veel wordt overgelaten aan de fantasie van de kijker. Het is een soort spanning tussen afschuw en esthetische

ontroering. De ontluisterende schilderijen veroorzaakten veel protest en zijn zeker niet makkelijk te duiden. Toch is Bacons ster tot grote hoogte gerezen; na de dood van Picasso in 1973 werd hij wel gezien als de 'belangrijkste schilder van de twintigste eeuw'.

De lezing voert u mee door zijn oeuvre (onder meer langs de monumentale drieluiken) en langs zijn inspiratiebronnen (van Giotto, via Velásquez, tot de chronofotografie van Muybridge), en werpt een verhelderend licht op deze boeiende kunstenaar met zijn intrigerende schilderijen.

Miranda van Gelderen is kunsthistoricus en doceert aan diverse culturele instellingen.

De (weder)geboorte van Venus

donderdag 9 en 23 november

19.30 - 21.30 uur

€ 16,00 / € 8,00 per keer

spreker drs. Saskia Goddijn

plaats De Nieuwe Academie,

Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Rond 1480 schilderde de Italiaanse kunstenaar Sandro Botticelli een reeks mythologische taferelen. In de 'Geboorte van Venus' zien we de aankomst van de beeldschone, meer dan levensgrote, naakte godin van de liefde op het eiland Cythera. Uit de golven verzezen, door de winden gedragen, nadert Venus de kust op een schelp. Met haar lange goudblonde haren sierlijk verzameld in haar linkerhand, bedekt ze kuis haar schaamstreek, terwijl de andere hand gedeeltelijk haar borsten bedekt. De inspiratie voor deze pose, die getypeerd wordt als 'Venus Pudica' (kuisse Venus), werd gevonden in de klassieke beeldhouwkunst.

Venus uit de zee geboren, herboren in de Renaissance. In de oudheid waren al talloze representaties van deze

godin gemaakt - en vanaf de renaissance tijd beleefde zij een heuse 'comeback'. Welke betekenis had Venus voor beeldend kunstenaars, opdrachtgevers, hun adviseurs en toeschouwers vanaf de Renaissance? Op welke bronnen baseerden kunstenaars zich? Waarin vonden ze artistieke inspiratie voor hun representaties? Welke boodschappen draagt deze godin uit? Waarom 'verscheen' Venus weer en hoe was de reactie op haar wedergeboorte?

In twee lezingen zoekt kunsthistorica Saskia Goddijn antwoorden op dergelijke vragen.

In de eerste lezing concentreren we ons op beroemde klassieke sculpturen van deze fascinerende Godin en wordt het thema 'De Geboorte van Venus' in de beeldende kunst behandeld. In de tweede lezing buigen we ons over de uitbeelding van andere thema's, zoals Venus in allegorieën, Venus en Mars, Venus, Amor en Psyche en Venus en Adonis.

Saskia Goddijn is kunsthistoricus. Zij doceert voor diverse instellingen.

Sandro Botticelli, De geboorte van Venus, circa 1482

Bonn - Guggenheim collectie Düsseldorf - Quadriënnale

zaterdag 18 en

zondag 19 november

vertrek

Groningen, Hoofdstation 8.00 uur

Haren, Motel 8.15 uur

aankomst 20.00 uur

€ 195,00 (inclusief vervoer per luxe touringcar, begeleiding, entrees, overnachting en ontbijt; exclusief annuleringsverzekering en bagageverzekering)

opgave uitsluitend bij Kunst

in Zicht, tel 050-3188651,

info@kunstinzicht.org

In dit weekend brengt Kunst in Zicht met u een bezoek aan Bonn en Düsseldorf, waar u de kans krijgt om enkele zeer bijzondere tentoonstellingen te bezoeken.

Op zaterdag reizen we naar Bonn, waar de Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland de unieke gelegenheid biedt om hoogtepunten uit het Guggenheim Museum te zien. Dit museum is met zijn zes vestigingen (New York, Venetië, Bilbao, Berlijn en Las Vegas) het eerste echt wereldomvattende museum. De collectie omvat eigenlijk zes belangrijke privé-verzamelingen. De oprichter, Solomon R. Guggenheim, stamde uit een grote familie, die haar fortuin had gemaakt in de mijnbouw. Zijn verzameldrift werd vanaf 1927 sterk beïnvloed door de Duitse barones Hilla Rebay, die zelf abstract schilderde en zich vooral voor de radicaalste tendenzen van de Europese avant-garde inzette. Zo werd het werk van Wassily Kandinsky en andere abstracte

Pablo Picasso, Vrouw met geel haar, 1931

Caravaggio, Johannes de Doper, 1602

schilders een essentiële basis voor de verzameling van Guggenheim. Aangevuld met legaten kreeg de collectie een uitgesproken Europees karakter, met werken van Duchamp, Brancusi, Arp, Gris, Schwitters, Franse en Duitse Impressionisten en Post-Impressionisten. Peggy Guggenheim, een nichtje van Solomon, verzamelde duidelijk andere werken dan haar oom: zij concentreerde zich op werken uit het Surrealisme en Abstract-Expressionisme.

Het Guggenheim Museum laat nu de kunst van de 20ste eeuw op een zeldzaam volledige manier zien. In Bonn illustreren circa 200 topstukken de ontwikkelingsgeschiedenis van deze verzameling.

Voor het avondeten arriveren we in Düsseldorf, de stad die in 2006 volledig in het teken van de Quadriennale staat. Dat is een manifestatie die vele uitzonderlijke exposities, concerten en theatervoorstellingen omvat. In

de herfst draaien alle exposities om het thema van het menselijk lichaam en de weergave daarvan in de beeldende kunst. In het recentelijk geopende Museum Kunst Palast is het werk van Caravaggio te zien, met bruiklenen uit musea in onder meer Rome, Detroit en Odessa. Aan de hand van circa

30 schilderijen worden de verschillende fasen in zijn ontwikkeling getoond. De video-installaties van de Amerikaanse kunstenaar Bruce Naumann hoor je al lang voordat je ze ziet. Zijn werk cirkelt ook voortdurend om het menselijk lichaam en hoe dit zich verhoudt tot zijn omgeving. De tentoonstelling in het NRW Forum Kultur und Wissenschaft biedt een overzicht over zijn oeuvre dat tevens sculpturen, tekeningen en fotografie omvat. In het werk van Francis Bacon staat de mens eveneens in de hoofdrol. Misvormd, uiteengereten, verwond, verontrustend. De beschouwer wordt geconfronteerd met de afgronden van het bestaan. Het retrospectief in K20 Kunstsammlung Nordrhein-Westfalen brengt 40 topstukken van Bacon bijeen. In K21 is het werk van de jong gestorven Spaanse kunstenaar Juan Munoz te zien. Hij was een van de belangrijkste Europese beeldhouwers die vanaf het begin van de jaren 80 het vertellende, figuratieve element teruggebracht heeft in de kunst. U kunt op zondag in elk geval twee van de genoemde exposities bezoeken.

Harmonie van sculptuur en natuur

Henry Moore 1898-1986

woensdag 22 november

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker drs. Carolien ten
Bruggencate

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Naar aanleiding van de tentoonstelling over Henry Moore, die van 14 oktober 2006 tot en met 28 januari 2007 in de Kunsthal te Rotterdam is te zien, houdt Kunst in Zicht een lezing over deze beroemde Engelse beeldhouwer.

Bij het bekijken van de sculpturen van Henry Moore (1898-1986) wordt meteen duidelijk dat hij naar een wezenlijke harmonie tussen sculptuur en landschap zocht. Volgens Moore was er een schat aan universele oervormen in de natuur, die voor de mens betekenis hebben. De kunstenaar kon zulke vormen herkennen en zijn beeldhouwkunst daarop baseren. Moore liet zijn objecten uit de natuur ontstaan. Hij gaf hun de glooiende vormen van het landschap, de open- en geslotenheid van

ruimte en massa, en liet zon en schaduw over het oppervlak spelen. Hij plaatste zijn werk het liefst in een open landschap, ver van de bebouwde omgeving, waar het als een zelfstandig object in de ruimte kon staan en aan alle kanten beleefd kon worden. De liggende figuur was zijn favoriete thema en vormde de uitdrukking van de eenheid tussen de mens en de natuur, tussen geest en gevoel.

Moore was van oorsprong een echte hakker. Hij onderzocht de mogelijkheden van het materiaal en huldigde de toen heersende opvatting dat de beeldhouwer 'eerlijk met zijn materiaal dient om te gaan'. De verwijdering van de 'Griekse bril' bevrijdde de moderne beeldhouwer, zodat hij opnieuw het belang van het materiaal waarin hij werkte kon inzien. Moore kon door het direct hakken denken in termen van het materiaal, hij kreeg er meer begrip en gevoel voor en daardoor forceerde hij het materiaal niet meer.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistoricus en heeft zich gespecialiseerd in de kunstgeschiedenis van de 19de en 20ste eeuw.

Henry Moore, Liggende figuur, 1959

Rubens & Brueghel samen

woensdag 29 november

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker drs. Ariane van Suchtelen

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Vanaf 21 oktober toont het Mauritshuis in Den Haag de tentoonstelling *Rubens & Brueghel Samen*, over de bijzondere samenwerking tussen de kunstenaarsvrienden Peter Paul Rubens en Jan Brueghel de Oude. Deze twee toonaangevende Antwerpse schilders bundelden hun krachten en maakten samen fenomenale werken. Rubens schilderde de figuren en Brueghel het landschap met bloemen en dieren.

Rubens en Brueghel behoorden tot de meest gerenommeerde en succesvolste Antwerpse kunstenaars. Beiden bezaten een ongelooflijke werkkraft en een enorme scheppingsdrang. Dankzij goede organisatietalenten waren hun werkplaatsen zeer productief. Rubens en Brueghel bewogen zich in dezelfde diplomatieke kringen rond het aartshertogelijk paar Albrecht en Isabella in Brussel en beiden hadden een internationale clientèle opgebouwd. Mede hierdoor ontstond er een vruchtbare samenwerking en een hechte vriendschap. De eerste samenwerking tussen Rubens en Brueghel kwam al in 1599-1600 tot stand

Jan Brueghel en Peter Paul Rubens, Het aardse paradijs met de zondeval van Adam en Eva, circa 1617

en de hechte band bleef voortduren tot Brueghels dood in 1625. Voor kunstliefhebbers en verzamelaars was het zeer aantrekkelijk een schilderij te verwerven, waarin twee topschilders verenigd waren en waarop het beste van beiden te zien was.

Ariane van Suchtelen, de conservator van het Mauritshuis die aan deze tentoonstelling en de bijbehorende catalogus meewerkte, houdt speciaal voor Kunst in Zicht een inleiding over dit unieke kunstenaarsduo uit de 17de eeuw.

High Cross of the Scriptures, 9de-10de eeuw, Clonmacnoise, Ierland

Heilige plaatsen in Ierland

donderdag 30 november

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker drs. Tineke Neyman

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Over Sint Patrick, Sint Columba en Sint Kevin zijn smeulige verhalen te vertellen. Want Ierse heiligen zijn beslist geen heilige boontjes. In deze lezing zult u nader kennis maken met dit kleurrijke drietal. Daarnaast krijgt u beelden te zien van een aantal plaatsen die met de heiligen verbonden zijn.

Door middel van de verhalen, de beelden en achtergrondinformatie wordt in deze lezing een beeld

geschetst van het vroege christendom in Ierland. U zult bijvoorbeeld horen hoe de organisatie van de vroegmiddeleeuwse Ierse kerk samenhangt met de Ierse stammenmaatschappij. En hoe de Ierse kloosterkerk zich ontwikkelde van groepjes samenwonende kluisenaars tot kloosters met

Saint Patrick's Cross, 12de eeuw, Cashel, Ierland

de allure hebben van een kleine stad. U zult zien wat voor kunstzinnig versierde voorwerpen er in de Ierse kloosters gemaakt werden. En uitgelegd krijgen hoe Ierse missionarissen hun stempel drukten op de christelijke cultuur van het West-Europese vasteland.

Tineke Neyman studeerde kunstgeschiedenis en mediëvistiek, met als specialisatie de vroegmiddeleeuwse (Ierse) geschiedenis en cultuur. Momenteel werkt zij als coördinator erfgoededucatie voor de provincie Friesland. Daarnaast treedt zij op als verhalenverteller.

Romaans Catalonië

donderdag 7 december

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreeker drs. Saskia van Lier

plaats De Nieuwe Academie,

Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,

Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Rond de voorlaatste eeuwwisseling verzamelde zich een groep Catalaanse wetenschappers - kunsthistorici, archeologen – om op zoek te gaan naar de culturele 'roots' van hun land. Zoals Professor Van Giffen de Groninger historie uit de wierden optekende, hebben Catalanen hun historie in de Romaanse kerken gevonden.

De kerken die zij ontdekten, bevestigden de grootse rijkdom van het middeleeuwse Catalonië. En inderdaad, een schat aan kerkelijke kunst werd gevonden. De kerkgebouwen zijn tegenwoordig overal in het land te bewonderen. Vooral in de Pyreneeën treft men pittoreske voorbeelden aan. De kerkinterieurs zijn letterlijk in hun geheel overgebracht naar musea in Barcelona en Vic. Complete absides zijn in deze musea nagebouwd om de overweldigend kleurrijke muurschilderingen op aan te brengen.

De kunst uit deze kerken laat ons niet alleen de schoonheid van de Romaanse stijl zien, maar geeft ons ook een indruk van een Romaans kerkinterieur. Een aantal typisch Catalaanse elementen valt op: Christus

in majesteit aan het kruis en de kruisafnamegroep. Na deze lezing kunt u zich dus een voorstelling maken van het oorspronkelijke interieur van nu vaak lege kerken in de Pyreneeën.

Saskia van Lier studeerde godsdienstwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen en specialiseerde zich in het middeleeuws christendom, de kerkbouw en de liturgie.

Emil Nolde in de Kunsthalle Emden

zaterdag 9 december

vertrek

Groningen, Hoofdstation 12.00 uur

Haren, Motel 12.15 uur

aankomst 18.00 uur

€ 50,00 (inclusief vervoer touring-car, entree, rondleiding)

begeleiding drs. Francis van Dijk opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzicht.org

In de Kunsthalle Emden loopt van 14 oktober tot en met 14 januari 2007 de tentoonstelling *Begegnungen. Paare im Werk von Emil Nolde (Ontmoetingen. Paren in het werk van Emil Nolde)*. Kunst in Zicht organiseert een excursie daar naar toe, onder begeleiding van Francis van Dijk.

Emil Nolde (1867-1956) werd als Emil Hansen geboren in het plaatsje Nolde dat bij Noord-Sleeswijk hoorde, maar nu in Denemarken ligt. De schilder kan gerekend worden tot de leidende figuren van het expressionisme, en wordt nu beschouwd als een van de grootste aquarellisten van de 20ste eeuw. In het werk van Nolde staan twee motieven centraal: het landschap en de relaties tussen mensen. Voor het eerst wordt dit laatste thema nu in een omvangrijke tentoonstelling belicht. Als geen ander weet Nolde de ontmoeting van verschillende karakters in zowel menselijke als humoristische beelden te vatten. Zijn belangstelling voor het individu kent geen grenzen: we vinden arm en rijk, jong en oud, Zuidzee-

bewoners en bijbelse figuren. We komen talloze gevoelens, gemoedstoestanden en houdingen tegen, zoals liefde, verbazing, angst of nieuwsgierigheid.

De figurenparen in zijn schilderijen brengen intense ontroering en psychische spanningen tot uitdrukking.

Met circa 100 werken belooft deze tentoonstelling een hoogtepunt te worden in het najaar in Noord-Duitsland. Ze kwam in nauwe samenwerking met de Nolde Stiftung in Seebüll.

Francis van Dijk is kunsthistorica. Zij is gespecialiseerd in 19de- en 20ste-eeuwen.

Emil Nolde, Café-gasten (detail), 1911 (Nolde Stiftung Seebüll)

Kunst van de leegte

woensdag 13 december

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker dr. Corma Pol

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Het idee van de leegte speelt een belangrijke rol in de beeldende kunst van de vorige eeuw. De voorstelling wordt losgelaten. Kunst is niet langer een afbeelding van de werkelijkheid, maar roept een diepere, niet zichtbare laag van de wereld op. In 1915 stelt Kasimir Malewich zijn *Zwarte vierkant* ten toon, mogelijk de eerste keer dat het idee van de leegte zichtbaar wordt gemaakt. Deze wending naar het objectloze gaat terug op westerse en oosterse inzichten. Zo is Anish Kapoor, een kunstenaar van Indiase afkomst, een praktiserend boeddhist. Over zijn *Afdaling in het ongewisse* uit 1992 zegt hij: 'Ik probeer niet iets te zeggen, de rol van de kunstenaar is trachten te ontdekken wat buiten de woorden ligt. Ik heb het gevoel dat een van de dingen waarmee ik werk, het mysterie is'.

In de lezing gaat Corma Pol in op deze en andere kunstenaars die in hun werk 'vrije' gewaarwording tot uitdrukking hebben gebracht.

Corma Pol heeft een praktijk voor begeleiding van kunstenaars en is freelance kunsthistoricus. In 1985 was zij een van de oprichters van Stichting Kunst in Zicht.

Anish Kapoor, *Afdaling in het ongewisse*, 1992

Akseli Gallen-Kallela 1865-1931

donderdag 18 januari

19.30 - 21.30 uur

€ 8,00

spreker dr. Adriaan van der Hoeven

plaats De Nieuwe Academie,
Radesingel 50, Groningen

opgave Athena's Boekhandel,
Oude Kijk in 't Jatstraat 42

Het Groninger Museum toont van 17 december tot en met 15 april een overzicht van het werk van de beroemde Finse kunstenaar Akseli Gallen-Kallela. Kunst in Zicht is verheugd een van de samenstellers van deze expositie aan het woord te kunnen laten.

Akseli Gallen-Kallela (1865-1931) is een van de meest gezichtsbepalende kunstenaars van de zoge-

Akseli Gallen-Kallela, De moeder van Lemminkäinen, 1897

heten Gouden Tijd rond 1900 in de Finse kunst. Het was tegelijkertijd een periode waarin Finland zijn autonomie dreigde te verliezen en geheel ingelijfd leek te gaan worden bij Rusland, - iets wat op veel verzet stuitte bij de Finnen. Gallen-Kallela vertegenwoordigde een nieuwe generatie van Finse kunstenaars die begon ten tijde van het realisme en daarna via de nieuwe stromingen als het symbolisme en het impressionisme haar weg zocht. Als vele andere jonge schilders werd hij heen en weer getrokken tussen de internationale stedelijke kunstcentra zoals met name Parijs enerzijds en de eigen Finse natuur anderzijds. Een rode draad in zijn oeuvre vormde zijn aanhoudende streven een nationale kunst te scheppen. Hij baseerde zich daarbij op het landschap en de bevolking in eigen land, maar bovenal liet hij zich inspireren door de verhalen uit het epos Kalevala (1849), dat voor hem en vele tijdgenoten het wezen van de Finse cultuur herbergde. Het zijn met name deze werken die zijn faam hebben gevestigd en waarin het nationale en internationale smelten.

Adriaan van der Hoeven is universitair docent Finse Taal en Cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij werkte mee aan de tentoonstelling over Akseli Gallen-Kallela in het Groninger Museum.

Organisatie

Doelstelling

De Stichting Kunst in Zicht legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst, architectuur en archeologie om de ontwikkeling van belangstelling voor kunst bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert Kunst in Zicht lezingen, wandelingen en excursies, waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst, architectuur en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen.

Alle lezingen, wandelingen en excursies worden verzorgd door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici, historici en archeologen. De lezingen worden geïllustreerd met dia's.

Inschrijving

Inschrijving voor lezingen, stadswandelingen en excursies kan op drie manieren geschieden: *-schriftelijk* via het inschrijfformulier: in het programmaboekje of op de website www.kunstinzicht.org en storting van het verschuldigde bedrag onder vermelding van het volgnummer van het programmaonderdeel op gironummer 4970581 ten name van de Stichting Kunst in Zicht, Groningen. *-telefonisch* via (050) 318 86 51 *-rechtstreeks*: dinsdag van 10.00 - 13.00 uur

buiten kantooruren: via het antwoordapparaat. Voor betalingswijze zie boven.

-contante betaling (alleen lezingen en wandelingen) bij Athena's Boekhandel, Oude Kijk in 't Jatstraat 42 in Groningen (niet telefonisch).

Bij een reeks lezingen is het ook mogelijk om slechts één of twee avonden bij te wonen, in plaats van het totale aantal bijeenkomsten.

Voorwaarden

Wanneer een programmaonderdeel door omstandigheden niet kan doorgaan, krijgen de deelnemers hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde bedrag wordt uiteraard teruggestort. Afzeggen door deelnemers kan tot 21 dagen voor aanvang van het programmaonderdeel. Het reeds betaalde geld wordt terug betaald onder aftrek van 30% administratiekosten. Nadien is geen restitutie meer mogelijk.

Voordelen van het donateurschap

De donateurs van de Stichting Kunst in Zicht hebben een streepje voor. Ieder jaar wordt er speciaal voor de donateurs een activiteit georganiseerd. Daarnaast ontvangen zij automatisch halfjaarlijks het programmaboekje met het complete overzicht en eventuele aanvullende informatie over de activiteiten van Kunst in Zicht. Voorts krijgen de donateurs korting op de prijzen van lezingen, stadswandelingen en excursies.

Voor minimaal € 15,00 per jaar (1 januari - 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. Voor (echt)paren geldt een minimumtarief van € 25,00 per jaar. U kunt zich opgeven door het aanmeldingsformulier achter in het boekje in te sturen.

Voor informatie kunt u zich richten tot Pia Folkers, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks/buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Lezingen en excursies op bestelling

Kunst in Zicht 'verkoopt' lezingen, wandelingen en excursies. Momenteel bemiddelt Kunst in Zicht al voor vele instellingen in Noord-Nederland. In het docentenbestand van Kunst in Zicht zijn meer dan 100 docenten opgenomen. Zij zijn gespecialiseerd op zeer diverse terreinen. Dat betekent dat het aantal onderwerpen, dat aangeboden kan worden, vrijwel onbepert is. Behalve lezingen, wandelingen en excursies kunnen cursussen van iedere gewenste lengte, over ieder gewenst onderwerp, op maat worden afgeleverd.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Carolien ten Bruggencate of Anna Keller, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks/buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Inschrijfformulier

heer/mevr.:

straat:

postcode en woonplaats:

telefoon:

bank/gironummer:

- Stuur dit formulier naar Stichting Kunst in Zicht, Postbus 1181, 9701 BD Groningen.
- Maak tegelijkertijd het verschuldigde bedrag vermeerderd met € 1,50 administratiekosten over op giro 4970581 t.n.v. Stichting Kunst in Zicht, Groningen.
- U bent ingeschreven voor een lezing, cursus, wandeling of excursie zodra wij uw inschrijfformulier en uw betaling hebben ontvangen. U krijgt het inschrijfbewijs dan toegestuurd.

	<i>Normaal</i>	<i>Donateur</i>	<i>Jongere</i>	<i>Totaal</i>	<i>Instapplaats</i>
1 De beeldentuin van Joop van Caldenborgh		....x € 50,00			
2 Fietstocht door Haren	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
3 K.P.C. de Bazel	....x € 12,50	....x € 11,25	....x € 10,00		
4 Stadswandeling Anno Smith	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
5 Caspar David Friedrich	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
6 Excursie Blauwe Stad	....x € 50,00	....x € 45,00	....x € 45,00		
7 Kruistocht van het Modernisme	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
8 Camino de Santiago	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
9 Moderne beeldhouwkunst 1870-1940	....x € 24,00	....x € 21,00	....x € 15,00		
10 Fotografie	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
11 Tissing over Tissing	....x € 10,00	....x € 8,50	....x € 7,00		
12 Francis Bacon 1909-1992	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
13 De (weder)geboorte van Venus	....x € 16,00	....x € 14,00	....x € 10,00		
14 Bonn - Düsseldorf	....x € 195,00	....x € 175,00	....x € 175,00		
Toeslag éénpersoonskamer	....x € 30,00	....x € 30,00	....x € 30,00		
15 Henry Moore 1898-1986	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
16 Rubens & Brueghel samen	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
17 Heilige plaatsen in Ierland	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
18 Romaans Catalonië	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
19 Excursie Kunsthal Emden	....x € 50,00	....x € 45,00	....x € 45,00		
20 Kunst van de leegte	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
21 Akseli Gallen-Kallela 1865-1931	....x € 8,00	....x € 7,00	....x € 5,00		
Administratiekosten				€ 1,50	
Totaal				€	

Richards

VOOR KUNST & LIJSTEN

NOORDERHAVEN 61
TEL 050- 312.99.90

9712VJ GRONINGEN
FAX 050- 360.30.54

Word nu donateur

Voor minimaal €15,00 / (echt)paren €25,00 per jaar steunt u de veelheid aan activiteiten van de Stichting Kunst in Zicht.

Bij uw aanmelding ontvangt u een waardebon voor een lezing naar keuze.

Bovendien krijgt u als donateur **korting** op lezingen, wandelingen en excursies en ontvangt u tweemaal per jaar ons programma-boekje. Het donateursjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Na ontvangst van de aanmeldingsstrook wordt u een acceptgiro toegestuurd.

Kunst in Zicht

Postbus 1181

9701 BD Groningen

Ja, ik word donateur

heer/mevrouw

adres

postcode / plaats

telefoon

datum opgave

Fries Museum

LEEUWARDEN
125 JAAR

Het Fries Museum is het centrum van kunst, cultuur en geschiedenis in Friesland. Naast een aantrekkelijk tentoonstellingsprogramma presenteert het Fries Museum een gevarieerd aanbod lezingen en cursussen. In het najaar van 2006 start een cursus over de Nederlandse kunstgeschiedenis van de 17de eeuw: schilderkunst, beeldhouwkunst en architectuur. De cursus wordt afgewisseld met lezingen over Friese meesters. Kijk voor meer informatie op www.friesmuseum.nl.